

Skadestånd vid otillåten publicering av fotografier

Enligt upphovsrättslagen är det inte tillåtet att publicera bilder på Internet utan att först inhämta tillstånd ifrån fotografen eller fotografens rättsinnehavare. Rättsinnehavaren kan t.ex. vara en s.k. bildbyrå. Ett intrång i fotografens rättigheter är dels straffrättsligt och dels skadeståndsrättsligt sanktionerat. Vad gäller den straffrättsliga sanktionen kan, förutsatt att intrånget skett uppsåtligen eller av grov oaktsamhet, böter eller fängelse i högst två år komma ifråga. Gällande skadeståndet är intrångsgöraren, enligt § 54 i Upphovsrättslagen, dels skyldig att betala skälig ersättning för användandet och dels skyldig att betala ersättning för den ytterligare skada fotografen lidit i och med intrånget (det senare dock under förutsättning att intrånget skett uppsåtligen eller av oaktsamhet). Sådan ytterligare skada kan t.ex. vara ersättning för utebliven vinst. Den skäliga ersättningen som utgår vid intrång motsvarar en fiktiv licensavgift, dvs. den licensavgift som hade utgått om användningen skett på laglig väg.

I en dom ifrån januari 2014 i mål FT 2162-13, har Hovrätten över Skåne och Blekinge tagit ställning till bl.a. storleken på skadestånd vid olovlig bildpublicering på Internet. I målet hade en hobbyfotograf skapat en bild föreställande en svensk flagga. Denna bild hade olovligen publicerats av en brukshundsklubb på fyra olika ställen på klubbens webbsajt. Vid publicering hade inte fotografens namn nämnts. Vidare hade bilden publicerats som bakgrundsbild på sajten, varvid bl.a. text hade kommit att placeras framför bilden.

Fotografen stämde brukshundsklubben och yrkade på 18 400 kronor i skadestånd, varav 4 800 kronor avsåg ersättning för olovlig bildpublicering, 4 800 kronor för utebliven

namngivelse och 8 000 för olovlig manipulering av bilderna. Den olovliga manipuleringen bestod, enligt fotografen, i att bilden använts som bakgrundsbild.

Såsom stöd för sitt yrkande avseende skälig ersättning och den olovliga användningen i sig, åberopade fotografen cirkaprislistor upprättade av Bildleverantörernas Förening (BLF). Enligt fotografen skulle dessa listor kunna ligga till grund för beräkningen av den fiktiva licensavgiften. Det ansåg dock inte hovrätten under åberopande av att högsta domstolen, i NJA 2010 s. 135, angett att det där inte var visat att BLF:s prislistor utgjorde branschpraxis. Hovrätten ansåg sålunda inte att BLF:s prislistor kunde ligga till grund för en skadeståndsberäkning. Istället fastställde hovrätten den skäliga licensavgiften till 500 kronor per användning, dvs. totalt till 2 000 kronor.

Gällande den uteblivna namngivelsen konstaterar hovrätten att huvudregeln är att namngivning alltid skall ske, men att vissa avsteg ifrån huvudregeln kan tänkas. Det skulle t.ex. inte vara nödvändigt att ange upphovsman namn i prospekt eller reklamalster eller om det finnas några tekniska hinder mot namngivelse. I förevarande fall ansåg hovrätten att några sådana undantagsfall inte förelåg och utdömde ett skadestånd om 300 kr per bild. Vid beräkningen av skadeståndet konstaterade hovsrätten återigen att BLF:s cirkaprislista inte kunde vara vägledande. Hovrätten beaktade även att bilderna publicerats på en liten ideell förenings hemsida och inte fått någon större spridning.

Till sist, vad gäller den påstådda manipuleringen av bilden, ansåg hovrätten att, förfarandet att använda fotografens bild som bakgrundsbild, hade varit kränkande för fotografens litterära eller konstnärliga anseende eller egenart. Under beaktande av att bilderna publicerats på en liten ideell förenings hemsida, bestämde hovrätten dock skadeståndet till sammanlagt 1 200 kronor (mot yrkade 8 000 kronor).